

Freud'un son konferansları ve Hz. Musa

Doç. Dr. Akif Tan

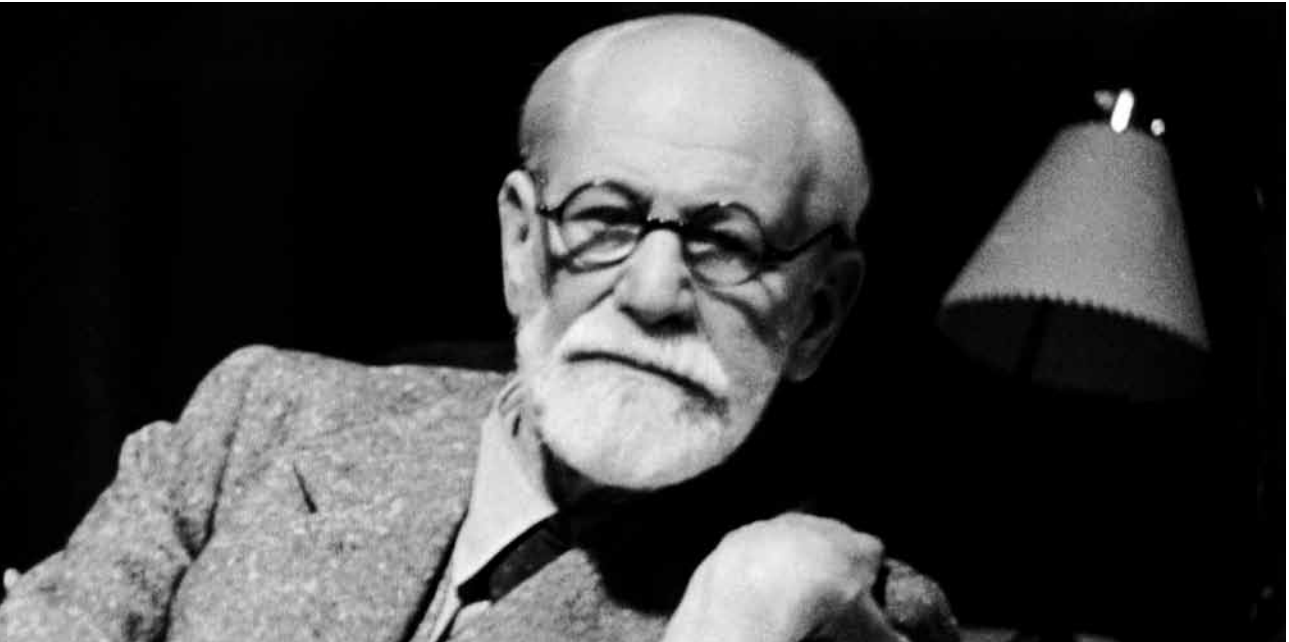
1961 yılında Ankara'da doğdu. 1978'de Kuleli Askeri Lisesi'ni, 1985'de GATA'yı bitirdi ve tabip teğmen olarak TSK'da göreve başladı. 1990'da GATA Genel Cerrahi AB Dalı'nda uzmanlık eğitimi aldı. 1994'de genel cerrahi uzmanı olarak Şırnak Askeri Hastanesi'nin Baştabipliğine atandı. 1996'da GATA Genel Cerrahi AB Dalı'nda yardımcı doçent olarak göreve başladı. 2000'de İstanbul Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne atandı. 2002'de doçent oldu ve 2004'de kıdemli albay olarak emekliye ayrıldı. Halen Özel İstanbul Medipol Hastanesi'nde görev yapan Tan, evli ve iki çocuk babasıdır.

Freud'da 1939 Eylülünde, hayatının son 16 yılında artık dayanamadığı kanser hastalığının ağrılarına, arkadaşından yüksek doz ağrı kesici ve uyuşturucu yapmasını rica ederek hayata veda eden Dr. Freud; 20. yüzyıl başlarının psikiyatride çığır açan, adı Einstein ile birlikte anılan, insanın bilimsel yöntemlerle incelenmesinde en önemli kilometre taşlarından biridir.

İnsanın iç dünyasına yorucu psikiyatrik yöntemler ve uzun gözlemlerle psikanalizi getirmiş, insan bilinçaltını ve nevroitik yapıları incelemiş, bu konuda dünya çapında bir üne kavuşmuştur. Özellikle "Totem ve Tabu" adlı eseri ile Freud dinsel yaşamları ve dinsel düşünce tarzını nevroitik kişilik yapısı ve törensel toplumsal yaşantıları incelemiştir. Kendisi de uzun yıllar Viyana'da yaşamış ve Yahudi olduğu için sıklıkla üniversite yaşantısında politik zorluklarla karşılaşmıştır. Her ne kadar Yahudi kimliği olsa da çalışmalarında dini ve

dindarlığı saplantılı ve nevroitik bulur.

1895 yılında histeri üzerine incelemelerini, 1896'da psikanaliz terimini ortaya atar. 1900'de rüya yorumunu ve çocuk cinselliği ile Odiplus kompleksini tanımlar. 1905'te cinsellik teorisi üzerine denemelerini, 1913 yılında "Totem ve Tabu" kitabını yayımlar. 1920'de haz ilkesini, 1921'de ego üzerine sistematik bir çalışma olarak grup psikolojisini ve 1923'te id, ego, süper ego ile aklı tanımlar. 1930 yılında Goethe Ödülünü "uygarlık ve hoşnutsuzlukları" çalışma-

Dr. Sigmund Freud

17. yüzyılda ilk defa Spinoza ile başlayan Tevrat'ın kim tarafından yazıldığı tartışmaları ve yine Spinoza'nın kaleme aldığı "Peygamberlik üzerine incelemeler" (Tractatus theologica politicus) örneğinde olduğu gibi Freud da kafasındaki soruların cevabını Tevrat'ta bulamayıp kendisi tarihsel verilerle yeni bir teori oluşturmaya çalışır. Bu konudaki konferanslarında Freud; önce Hz. Musa'nın isim olarak etimolojik incelenmesinden yola çıkarak Musa'nın bir Mısırlı olabileceğini söyler. Musa'nın mitolojik anlatımı her ne kadar Sargon, Romulus, Cyrus efsanelerine benziyorsa da onlardan biraz daha farklı olarak Musa'nın aristokratik bir Mısırlı olduğu sonucuna varır.

sı ile alır. Bütün bu psikanalitik çalışmalarından farklı olarak ölümünden bir yıl önce, biri kızı Anna tarafından Paris Uluslararası Psikanaliz Kongresinde okunan, diğer ikisi ise 1937'de İmege Dergisinde yayımlanan ve Freud için şaşırtıcı sayılabilecek üç makalesinde, ünlü psikanalizci; Hz. Musa'nın Mısırlı olabileceğini ve Mısır tarihinde de bu dönemin Akhenaton dönemi olduğunu anlatır.

Evet, ölümüne çeyrek kala Freud eski dengeli, ölçülü yazı üslubundan çok farklı, tekrarlar ve geri dönüşlerle dengelessizce kaleme aldığı, dahası Yahudi tarihi ve Hz. Musa ile ilgili saptamalarda bulunduğu teolojik içerikli konferanslar hazırlar. Aslında bu yazılarının 1934'te planladığı bir kitap için olduğunu yine mektuplarından anlayabiliriz. Enteresan olan Freud; yaşadığı yıllarda popüler olan geleneksel muhafazakar yaşantı biçimine her araştırması ile karşı çıkmış ve toplumdaki bu yapıyı dağıtmışken son yıllarında ciddi bir dinsel literatür tartışmasına girişmiştir. Bu anlamda Yahudi dinsel tarihini eleştirmeye, yeni anlayışlar getirmeye çalışır.

17. yüzyılda ilk defa Spinoza ile başlayan Tevrat'ın kim tarafından yazıldığı tartışmaları ve yine Spinoza'nın kaleme aldığı "Peygamberlik üzerine incelemeler" (Tractatus theologica politicus) örneğinde olduğu gibi Freud da kafasındaki soruların cevabını Tevrat'ta bulamayıp kendisi tarihsel verilerle yeni bir teori oluşturmaya çalışır. Bu konudaki konferanslarında Freud; önce Hz. Musa'nın isim olarak etimolojik incelenmesinden yola çıkarak Musa'nın bir Mısırlı olabileceğini söyler. Musa'nın mitolojik anlatımı her ne kadar Sargon, Romulus, Cyrus efsanelerine benziyorsa da onlardan biraz daha farklı olarak Musa'nın aristokratik bir Mısırlı olduğu sonucuna varır. Daha sonra "Mısırlı Musa"nın Yahudi halkı için nasıl kurtarıcı olabileceğini hipotezlerle anlatmaya çalışır. Ama en önemlisi çok tanrılı Mısır dininden nasıl tek tanrılı bir din anlayışı geliştirdiğini açıklamaya çalışır.

Bu dönem Mısır tarihinde özel bir döneme denk gelir. Mısır tarihinde MÖ 1375-1358 yılları arasında gerçekten de Akhenaton dönemi veya "Amarna Devrimi" olarak bilinen dönemi Freud; bu tek tanrı inancının uygulandığı dönem olarak gösterir. Evet, bu dönemde Firavun Amonhotep (Amon'u memnun eden) Mısır tanrılarının en önemlisi olan Amon'a olan inancının değiştiğini söyleyip kendisine Akhenaton (Aton'a hizmet eden) ismini aldığını söyler. Hayatta olduğu bu 17 yıl süresinde Aton dışındaki tüm tanrılara inanmak yasaklanır. Başkenti Teb'den alıp Amarna'ya taşır. Bütün tapınakları kapatır ve rahipleri yeni tek tanrı inancına zorlar, kabul

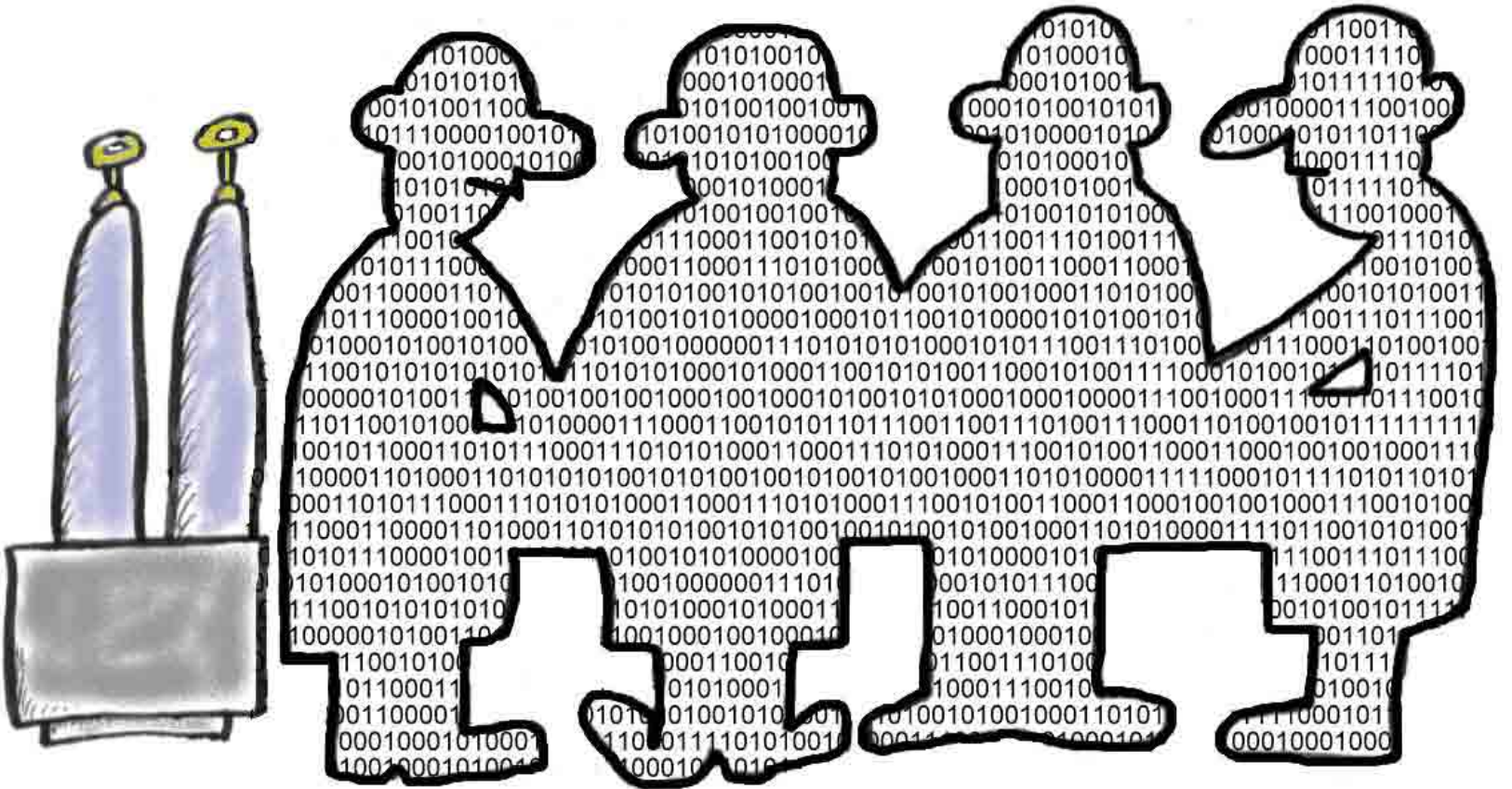
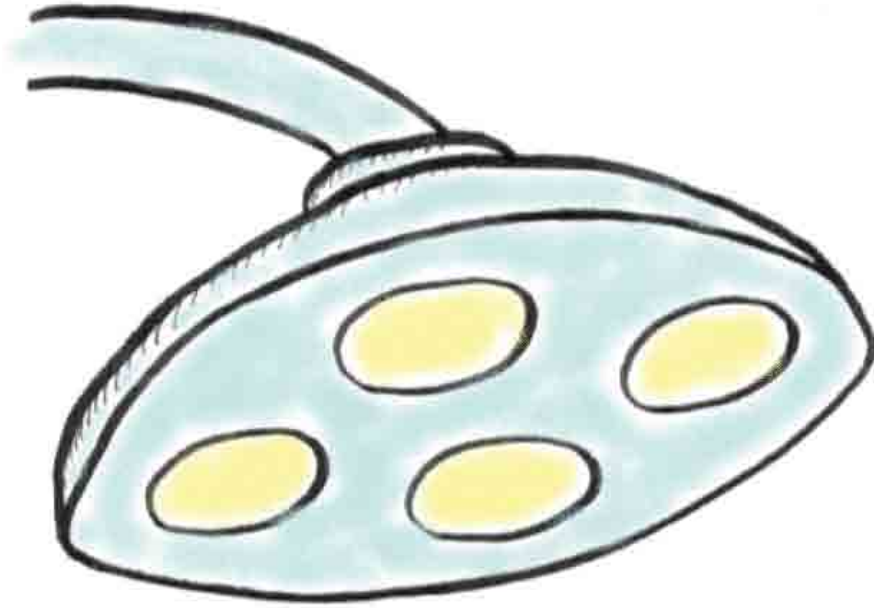
etmeyenleri uzaklaştırır. Saray yazışmaları veya resmi kararnamelere ilk kez halk dili bu dönemde girer. Saraydaki protokol kurallarının yerine aile üyelerinin sade ilişkileri egemen olmaya başlar. İlahilerde yaşam sevinci ve tek bir tanrıya inanmanın güzelliği vurgulanır. Fakat bu dönem rahip sınıfının baskıları ve nüfuz savaşları sonucunda kısa sürer. Akhenaton'un ölümü ile Tutankamon Firavun olur ve yeniden çok tanrılı eski Mısır dinine geri dönülür. Başkent Teb'e taşınır. Mısır tarihinden, Firavun sülalesinden Akhenaton silinir.

İşte Freud, "Bu tek tanrı inancının hâkim olduğu dönemi Musa Mısırlıysa ve kendi dinini Yahudiler kabul ettirdiyse bu Akhenaton zamanı ve Aton dinidir." sonucuna varır. Birçok tutarsızlığına, zorlama yorumlarına rağmen 1938 yılı için dikkate değer ama teolojik tartışmaları da başlatan bir çalışmadır. Bu tartışmalarda eski ahit kitapları ile bu tarihsel ve teolojik gerçekleri açıklamak pek mümkün görünmüyor. Fakat Yahudi halkının Hz. Yakup ile Mısır'a girmesini bu hareketlilik ile bölgede kültürel ve dini hareketliliğin olduğunu da kabul etmek gerekir. İsrailoğullarının Mısır'a girişleri Kurani kaynaklarda araştırıldığında daha açık ve doğru bilgiyle incelenebilir. Fransız araştırmacı Prof. Dr. Bucaille, Malezyalı araştırmacı Dr. Lovay ve Prof. Dr. Sheatha'nın çalışmalarında Hz. Yusuf kıssasının ve ilgili ayetlerin analizinden, İsraililerin Mısır'daki ikametlerinin Mısır delta bölgesinde Hiksosların egemenlik döneminde gerçekleştiğini (MÖ 1663) vurgulamışlardır.

Günümüzde tarihsel argümanlar ve kutsal kitap metinleri ile şu yorumu yapmak mümkündür: Akhenaton Hz. Musa değildir. Hz. Musa Mısırlı değildir. Mısır'a 1660'lı yıllarda Hiksoslar döneminde gelen Hz. Yusuf, sarayda etkin bir konumda yılarca bulunduğu gibi onun öğrettiği, etrafına yaydığı teolojik esaslar daha sonraki yıllarda bir dönem Mısır tarihinde etkili olmuş olabilir. Bu etki kendini Amarna devrimi ile göstermiş olabilir.

Günümüzde kutsal kitaplardaki peygamberlerin tarihsel kişilikler olarak tarih dokümanları içinde de aranması belki bazı gerçeklerin anlaşılmasında faydalı olabilir. Bunun da bilinçaltının kâşifi, din eleştirmeni bir bilim adamı tarafından 20. yüzyıl başlarında ilk defa uygulanması garip bir ironi olsa gerek.

Dr. Orhan Doğan

ORHAN DOĞAN